

Diplomant: Anna Hlaváčková

Diplomová práce: **Post-koloniální adaptace Shakespearových her**

Vedoucí práce: Mgr. Martin Pšenička, PhD.

Oponent: Mgr. Klára Kolinská, M.A., PhD.

Posudek oponenta:

Diplomová práce Anny Hlaváčkové je odvážnou snahou o zpracování moderního a v současnosti hojně reflektovaného tématu, a sice vztahu postkoloniálního diskurzu – a postkoloniální praxe – k uměleckému a kulturnímu odkazu Williama Shakespeara. Diplomantka si zvolila tři (více méně) současné dramatické texty pocházející z různých kulturních kontextů, na jejichž základě se pokusila analyzovat fungování a význam „shakespearovského efektu“ (Fischlin) v bývalých koloniích Britského impéria a potažmo ve většině dnešního světa jako takového. V úvodu je třeba konstatovat, že jde o pokus více méně zdařilý, třebaže se autorka nevyhnula některým nepřesnostem, drobným nedopatráním a stylistickým neobratnostem.

Práce je přehledně a logicky členěna do čtyř hlavních kapitol; první z nich pojednává o charakteru historického kolonialismu, včetně kulturního, a o typovém rozdělení tradičních britských kolonií. Ostatní tři jsou pak věnovány případovým studiím Kanady, Karibiku a Jižní Afriky, a dále systematicky rozčleněny do podkapitol o historii koloniálního a postkoloniálního divadla a dramatu v daných oblastech, o vlivu shakespearovské tradice na formování národních či lokálních kultur, a nakonec o třech konkrétních dramatech (*Goodnight Desdemona* (Goodmorning Juliet) Ann-Marie Macdonaldové pro Kanadu, *A Branch of the Blue Nile* Dereka Walcotta pro Karibik a *uMabatha* Welcoma Msomiho pro Jižní Afriku), jejichž analýzy mají potvrdit uvedené teoretické a metodologické předpoklady.

Přestože je toto členění logické a v práci je zřejmá snaha o jeho důsledně dodržování, zdá se problematické, zda je ve formátu „pouhé“ diplomové práce takto ambiciózní záměr realizovatelný na úrovni, kterou by si zasloužil; zejména úvodní kapitola trpí zjednodušováním a přílišnou stručností výkladu pojmů, které se pro celou práci mají stát nosnou argumentační platformou – jako by diplomantka příliš podléhala snaze udržet tuto část v požadovaném rozsahu. Poslední kapitola, věnovaná Jižní Africe, přes některé výborné a zajímavé postřehy zase působí, jako by byla v práci tak trochu „do počtu“ – celý kulturní kontext Msomiho dramatu (a nejen ten) by si zasloužil daleko důkladnější analýzu a problematizování uvedených postulátů. Přes nesporné výhody komparačního postupu je tedy otázkou, zda by nebylo vhodnější soustředit se pouze na jednu z uvedených případových studií a využít jejího potenciálu důsledněji a více do hloubky.

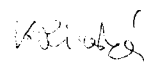
divadla a formování národní kultury v těchto zemích; zdá se, že v jejich kontextu „alternativní“ neznamená ani tak experimentální ve smyslu formy, ale radikální ve smyslu přehodnocování kulturního významu cizích vzorů ve prospěch uvádění vlastní, originální, „domácí“ produkce.

Za nejzdařilejší část práce považuji vlastní analýzy jednotlivých dramatických textů. V rámci daných možností jsou myslím provedeny solidně a rozumně a jsou povětšinou dobře a jasně formulovány; jen místy ruší stylistická klišé a syntaktické lupy typu „M. svou feministicky laděnou hrou přispívá k postavení ženy ve společnosti...“ (str. 22), „... věstkyně, mající záhadné znalosti...“ (str. 25) nebo dokonce dělání si legrace „...z kanadské vše prostupující touhy po národní identitě a z ožehavého vztahu Kanady a Velké Británie“ (str. 70). Na pováženou je časté chybování v používání čárky v syntaxi (str. 23, 24, 29, 30, 31, 38, 51, 63...) To jistě není to nejpodstatnější, ale přesto by drobná kosmetická péče o jazykovou stránku byla ku prospěchu přesvědčivosti práce, bezpochyby psané na základě pečlivého studia – rozsah i kvalita uvedené bibliografie je na velmi vysoké úrovni.

Vzhledem k uvedeným argumentům navrhuji diplomovou práci Anny Hlaváčkové k obhajobě s navrženým hodnocením známkou VELMI DOBŘE.

Praha, 29.1. 2010

Mgr. Klára Kolinská, M.A., PhD.

Mé nejzásadnější výhrady se týkají práce s terminologií v první kapitole práce; je samozřejmé, že na daném prostoru tak obsáhlý a mnohoznačný pojem jako (post)kolonialismus nemůže být pojednán v úplnosti, ale pro definice by práci rozhodně slušely lepší prameny než Slovník cizích slov, byť akademický. Dílčí kategorie jsou někdy definovány natolik úspěšně, že rozdíl mezi nimi se zcela ztrácí: viz definování rozdílu mezi „okupačními“ a „osadnickými“ koloniemi na str. 11; první typ je definován jako: „země, ve kterých si kolonizátor vojenskou silou podrobil původní obyvatelstvo a následně zde pomocí politických režimů udržoval vládu“, kdežto druhý typ údajně: „zdůrazňuje přímé ovládnutí původní populace kolonizátory, kteří se v zemi usadili, a dlouhodobý proces vytlačování a eliminace původních obyvatel převládající evropskou komunitou“ (str. 11). Podobně nejasné je i definování rozdílu mezi pojmy kolonialismus a imperialismus na str. 16. (V této souvislosti dlužno podotknout, že je silně problematické tvrdit, že „koncem 19. století Kanada získala nezávislost“ (str. 16) – i po vyhlášení Konfederace zůstala Kanada fakticky v područí mateřských zemí a kanadská ústava byla dokonce repatriována až v roce 1982. Mluvit v tomto případě o získání nezávislosti by mohlo vzbuzovat mylné asociace s národně osvobozeneckým hnutím v bývalých koloniích po druhé světové válce, tedy s nesrovnatelnými historickými a kulturními procesy.) Stejně tak by zasloužil alespoň nějaké vysvětlení termín „kanadský koloniální nacionalismus“ (str. 17) – v uváděné souvislosti nesrozumitelný, ne-li protimluvný.

Neméně velkým metodologickým problémem je i používání samotného termínu adaptace; jeho definice v práci zcela chybí, diplomantka s ním pracuje se samozřejmostí předpokládající jeho srozumitelnost, ale přesto ho uvádí v souvislosti s třemi dramatickými texty, které se svým přístupem k výchozím shakespearovským textům zásadně liší – od Msomiho v podstatě zkráceného volného překladu Shakespeara do domorodého jazyka přes aktivní přetváření shakespearovských motivů a přímých citací v případě MacDonalldové až po práci se Shakespearem jako s metatextovou skutečností a ideologickým tématem v případě Walcottové. V úvodu by proto bylo vhodné se alespoň stručně věnovat významu pojmu adaptace a zmínit její různé projevy a textové možnosti. (Autorka opakovaně cituje z Fischlinovy a Fortierovy antologie *Adaptations of Shakespeare*, v jejímž úvodu je pro začátek přesvědčivě popsáno, jaké texty a na jakém základě lze označit za adaptace v pravém slova smyslu.)

Analýzy tří zvolených kulturních kontextů jsou výstižné a v zásadě správné, ale daný rozsah neumožňuje dovést argumentaci k současným nebo problematizujícím závěrům; v případě shakespearovského festivalu v kanadském Stratfordu by např. bylo zajímavé doplnit poznámku o tom, jak zásadně se ve zkoumaných souvislostech začala proměňovat jeho dramaturgická struktura – viz např. uvedení pozoruhodné othellovské adaptace *Harlem Duet* afrokanadské autorky Djanet Sears v roce 2006, které znamenalo zásadní průlom v charakteru tohoto původně bezpochyby koloniálního podniku a jeho (být možná dočasné) přisvojení africkou černošskou komunitou. Stejně zajímavé by bylo i bližší pojednání o vztahu alternativního